



ԲԵԹՂԵՀԵՄԻ Ս. ՄԱՆՈՒԿԸ

Փառքի բարձուն Աստուծոյ
և յերկիր խաղաղութիւն,
ի մաղիկ նաճորիւն:

ԱԽԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿ., Բ 14



Բթղեհեմի ս. Մանկան Մնունդն է տոնում այսօր Հայաստան-յայց Առաքելական Եկեղեցին: Հավատացյալ հայ ժողովուրդն առանձին վսեմ գոբգուրանքով է կապված այս մեծ ու սրբազան տոնի հետ, որը դարերի խորքից գալով, դարդարված վեհ խորհրդավորությամբ ու արտաքո փառահեղություններով, միշտ էլ տոնվել է մեծ շուքով:

Հիրավի մեծ է այս տոնն, իր ներքին տգեշունչ բովանդակությամբ: Մնվում է նա, որը մեծանալով ու արբունքի հասնելով սկսում է քարոզել նոր մտքեր ու գաղափարներ, որոնք միանգամայն խորթ ու հակառակ էին այն ժամանակվա մարդկության դավանած սկզբունքներին ու գաղափարներին: Հեթանոս աշխարհը բիրտ ու կոպիտ էր, մարդատյաց ու ավերիչ և բաժանված լինելով տիրողների ու ստրուկների, նա ամեն բարիք տրամադրում էր առաջիններին, իսկ երկրորդներին զրկում ամեն ինչից, օրինականացնելով ստրկությունը՝ տիրողների կողմից սահմանված օրենքներով: Մարդկության մեծամասնությունը դարեր շարունակ հեծում էր հեթանոս աշխարհի բռնատիրական կարգերում, ուր տիրողները վաշելում էին աշխարհի բոլոր բարիքները և զենության մեջ թաղված լինելով, անընդունակ էին ճանաչելու աշխարհի շարն ու բարին, ճշմարիտն ու անարդարը: Հեթանոս աշխարհը կառուցված էր բիրտ ուժի ու բռնության վրա, այնտեղ թագավորում էր կոպիտ ուժի երկրպագությունը:

Այն ժամանակվա «ամենաքաղաքակիրթ»

համարված հռոմայեցիք անգամ մարդատյաց էին, այս բառի կատարյալ իմաստով: Բացի այն, որ իրենց սեփական ստրուկներին մարդ չէին համարում, աշխարհի մյուս բոլոր ժողովրդներին ու ազգերին էլ բարբարոս էին անվանում, այսպիսով, իբր թե, շեշտելով իրենց գերազանցությունը նրանց նկատմամբ, Տարված լինելով ամբողջ աշխարհին տիրելու մոլի ցանկությամբ, հռոմայեցիք աշխարհավեր պատերազմներ էին մղում ամենուրեք, մանավանդ Մերձավոր Արևելքում, ինչպես և Հայաստանում, ու քարոքանդ անում, հրկիզում այդ երկրների հարուստ քաղաքներն ու շեն գյուղերը, կոտորում, ցիր ու ցան անում բնակիչներին, մահ սփռում ամենուրեք, ամալացնելով արգավանդ ու բարեբեր անդ ու անդաստանները:

Նվ ահա այս բռնության ու ավերածության աշխարհում ծնվում է նա, Փրկիչը, Լույս ի լուսին, սիրո քարոզիչը, որի վարդապետությունը հետագայում ցնցում է ախտերով ապականված ողջ հեթանոս աշխարհը հիմքից ի վեր:

Նրա ծնունդն էլ որպիսի հուզիչ եղելության հետ է կապված: Նա ծնվում է ոչ թե զորավոր արքունիքում, պերճ պալատում կամ հարուստ մեծատան շքեղավարդ ապարանքում, այլ Բթղեհեմի անշուք այրում, անմեղ դառների ու ոչխարների պատսպարանում, բնության պարզ զավակների՝ հովիվների շրջապատում: Այստեղ էլ խանձարուրում փաթաթվելով մըսուր է դրվում: Այրում ծնված լինելով նա հետագայում անողոք պատերազմ է հայտարարում բոլոր տեսակի բռնակալ տիրողների

ու կողոսպտիչ մեծատունների դեմ, որոնց զավակները ծնվելուց շրջապատված են լինում շքեղությամբ, բայց ձեռք բերված ուրիշների արյուն-քրտինքով: Գառնների մսուրից ելնելով նա սիրո ու գիտության ձեռք է մեկնում բուր տառապալներին, իրավազուրկներին և թշվառներին: Ոչխարների ալրում ծնվելու այս մեծ ու զմայլեցուցիչ խորհրդավորությունը նրա հետագա աստվածային քարոզության խոշոր հաջողություններից մեկը դարձավ: Սիրո և խաղաղության վարդապետը, չէր կարող ծնվել բռնակալ տիրողների ու կեղեքիչ հարուստների միջավայրում. նա ծնվեց բռնավորների կողմից արհամարհվածների, հարստահարվածների միջավայրում:

Նրա ծնունդն այնպիսի մեծ դեպք էր, որ նույնիսկ երկնքի հրեշտակները վերելից ողջունում ու փառաբանում էին ասկով: Փառք ի բարձունս Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն», այսինքն նորածինն ս. Մանուկն այս սկզբունքները պիտի բարոզի: Եվ իրոք, որքա՜ն սրտառնչ է այս փառաբանությունը: Նախ պետք է փառք տանք Բարձրյալին, որ մեզ ստեղծել է ու կյանք պարգևել, ամեն բարիքով մեզ ապահովել, ստեղծել է իր պատկերի նման, լինել բարի, առաքինի, գթած ու ողորմած: Ապա երկրի, աշխարհի վրա խաղաղություն պիտի տրի և ոչ թե պատերազմ, ավեր, թալան, կողոպուտ: Խաղաղությունը մարդկային հանգիստ կյանքի առաջին պայմանն է. խաղաղությունն է, որ մարդկանց սրտերը լցնում է բերկրանքով, երջանկությամբ. խաղաղության պայմաններում են ձեռք բերվում մարդկության նյութական ու հոգևոր կյանքի բոլոր բարիքները. խաղաղությունն է, որ մարդկանց հնարավորություն է տալիս հետզհետե առաջադիմել, հոգևոր ու կուլտուրական կյանքով ես ապրել, քանի որ ըստ ավետարանի «ոչ միայն հացի կեցցել մարդ»: Խաղաղությունը մերժում է ամեն մի պատերազմ, ավեր, սրածություն, արնածարավ արշավանք: Եվ վերջապես «ի մարդիկ հաճութիւն», այսինքն մարդկանց մեջ սերը պետք է թաղավորի, սերը պետք է իշխի ամենուրեք, սիրուց պետք է բխեն մարդկանց բոլոր ձեռնարկությունները: Ահա ուժի ստեղծած մարդը, խաղաղության

մեջ գործող մարդը, սիրո զգացումով պետք է համակված լինի, նրանից ամենուրեք սեր պետք է բուրի և նրա բոլոր գործողություններ սիրով պետք է զարգարված լինեն: Որտեղ սեր կա, աշխտեղ չկա ատելություն, նախանձ, կողոպուտ, դրկանք, առհասարակ որևէ չարիք: Սիրով տեղորոշված մարդն ինչպես կարող է ստրուկ ունենալ, ուրիշի ստացվածքը հափքողալի, դրկել կամ որևէ անիրավություն անել: Սիրող սրտից միշտ բարություն, արդարություն կբխի:

Ահա այն վեհ ճանապարհը, որով պետք է ընթանալ Բեթլեհեմի ս. Մանուկը, միաժամանակ կոչում ունենալով ավետարանել աղքատներին, պաշտպան կանգնել բոլոր տրանսկենդեր, հալածվածներին ու ճնշվածներին: Ս. Մանուկը մեծանալով, հոգով ու մարմնով լցվելով ու կատարելագործվելով, երեսուն տարեկան հասակում մկրտվում է Հորդանան գետում Հովհաննես Մկրտչի ձեռքով և այդ օրվանից իբրև Փրկիչ, Հիսուս Քրիստոս սկսում է ժողովրդի մեջ քարոզել հրեշտակների ավետարանած սկզբունքները՝ հավատ առ Բարձրյալն, խաղաղություն ամբողջ աշխարհում և սեր, համերաշխություն մարդկանց մեջ: Բոլոր ավետարանների մեջ ամենուրեք կարելի է հանդիպել հատնտիր դոհարների, որոնք Փրկչի բերանով քարոզվել են ժողովրդին, ու իր անմիջական աշակերտներին. «Սիրեսցես զընկեր Բա, իբրև զանձն Բա», «Սիրեսցի՛ք զմիմեանս, որպէս և ես սիրեցի զձեզ», «Մեծ ես Բա՛ն զայս սէր ոչ ոք ունի, եթէ զանձն իւր զիցէ ի վերայ բարեկամաց իւրոց»:

Ինչպես նման չէ այս ամենն այն բոլորին, ինչ որ տիրապետող էր այն ժամանակվա հեթանոս աշխարհում: Եվ այս պատճառով քարոզիչ Փրկիչն իր գործունեության ամբողջ ընթացքում շատ նեղություններ է քաշում. իսկ երբ սկսում է խարաղանել այն ժամանակվա կեղծավոր դպիրներին ու փարիսեցիներին, որոնք ամեն բան անում էին ի ցույց մարդկան, արտաքուստ երևում էին արդար, իսկ ներքուստ լի էին կեղծավորությամբ և անիրավությամբ, հալածանքն ավելի է դաստիարակում նրա դեմ՝ հանգնելով դավադրության. նա քաղաքական իշխանության ձեռքն է մատնե-

վում ,որպես մահապարտ, ու այսպիսով նրա հրկրավոր կյանքին, իր քարոզած անմահ դադարների համար, Գողգոթայի կառավարանում վերջ է տրվում:

Բայց նրա ցանած սերմերը ծլում ու աճում են, նրա աշակերտները իրենց Մեծ Վարդապետի պատգամները շարունակում են քարոզել ժողովրդին: Սրանք էլ իրենց հերթին, իրենց Տիրոջ նման, հալածվում են, տանջվում ու նահատակվում: Բայց նահատակ առաքյալներին փոխարինում են նրանց աշակերտները, որոնք շարունակում են մեծ եռանդով սկսված գործը ու այսպես շարունակվում է մինչև որ քրիստոնեության վեհ գաղափարները հաղթանակ են տանում ու տիրապետող դառնում:

Հայ ժողովուրդը պատմական անցյալում առաջիններից մեկն էր, որ փառվեց քրիստոնեությանը, խորապես ըմբռնելով նրա

քարոզած գաղափարների վեհությունը: Հայ ժողովուրդը որդեգրեց այդ նոր վարդապետությունը, ինքնուրույնաբար մշակեց ու զարգացրեց այն և ստեղծեց իր ինքնուրույն Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցին, որը ո՛չ մի կախում չունի աշխարհի ուրիշ եզերի հզոր որևէ եկեղեցուց. դրանով իսկ նա իր հոգևոր անկախությունը, իր մարերի լեզուն, իր մտավոր ու հոգեկան կյանքը, իր ինքնությունը հաստատ պահեց և հասցրեց մինչև մեր օրերը:

Խաղաղության ծառավ հայ ժողովուրդն այսօր իր բնիկ հայրենիքում ըզձախե խաղաղություն է վայելում: Որտեղ սեր կա, այնտեղ և խաղաղություն կա: Թո՛ղ խաղաղությունն ու սերը թագավորեն մեզ մոտ ամենուրեք և դրանով իսկ արժանավայել կերպով մեծարենք այս մեծ տոնը, խաղաղության և սիրո քարոզչի, Բեթղեհեմի ս. Մանկան Մուկունը:

ՃՆՄԱՐԱՆՅՈՒ

